

SÄKENIÄ

Sosialistinen Kuukausijulkaisu
Ilmestyy kuukausittain, Fitchburgissa, Mass., Raivaajan kustannuksella

Toimittaja: YRJÖ HALONEN.
Vakituisia avustajia: Santeri Nuorteva, F. J. Syrjällä, Moses Hall,
A. B. Mäkelä ym.

Published every Month. by Raivaaja Pub. Co., Fitchburg, Mass.

Työväenliikkeen tulevaisuus Sodan todennäköisiä seurauksia

Kirj. Morris Hillquit

Morris Hillquit.

Sellainen runsas tapausten sarja kuin nykyinen sota, ei voi olla jättämättä syvää uomaa ihmiskunnan historiaan. Sota on äkkiä keskeyttänyt kaikki totutut toiminnat ja aatteet, kaikki probleemit ja taistelut, jotka muodostivat Euroopan taloudellisen, poliittisen, sivistyksellisen ja moraalisen elämän.

Se on luonut uusia olosuhteita ja kehittänyt uusia käsitteitä ja ihanteita, uutta henkeä ja uusia suunnitelmia; se on synnyttänyt täydellisen murroksen koko inhimillisessä sivistyksessä. Vanha Europa on musertunut raivostuneen sodanjumalan rautakoron puserrukseen. Uusi Europa, uusi maailma on syntymässä jällellejääneistä pirstaleista sodan jälkeen. Minkälaiseksi muodostuu tämä uusi maailma?

Tämä kysymys avaa laajan ja vickottelevan pohdimman. On kuitenkin turhaa yritystä koettaa täydellisesti vastata tähän nyt vielä. Sodan suoranaiset tulokset riippuvat suuresti sen pituudesta ja päät-

tymistavasta. Sen lopulliset seuraukset paljastuvat vasta vuosien jälkeen kun tämä suuri maailmansota on päättynyt.

Vaikka tämän sodan seurauksien seikkaperäinen analyysi on jätettävä tulevaisuuden huoleksi, niin kuitenkin voimme nyt jo rohkein ja lavein ääri viivoja luoda katsauksen muutamiiin pikaisimpiin ilmiöihin, jotka seurannevat sotaa. Etenkin, ellemmme ota lähitököhdaksemme viekoittelevaa poliittista arenaa, vaan taloudellisten seikkojen jyrkän maaperän. Sodan taloudelliset pääseuraukset voimme ennakolta havaita tyydyttävän selvästi, ja ajan mittaan taloudelliset olosuhteet määräävät yhteiskunnallisten, moraalisten ja poliittisten kehityksien suunnan niin tulevaisuudessa kuin nykyisin.

Nykyisen Europan taloudellinen rakenne ei kukistune sodan seurauksena, kestäköön sota miten kauan tahansa ja mitä hävitystä se aikaansaaneekaan nykyisessä teollisessa kehityksessä. Nykyajan edistyneiden maiden taloudellinen voima ei ilmaannu niin suuresti valmiina, kasattuna rikkautena yhteen koottujen käyttökelpoisten tuotteiden muodossa kuin rikkauksien tuotannon etevissä laitteissa ja järjestelmässä. Se ei ilmaannu kansojen kassaholveissa olevana kultana, eikä aittoihin korjatuissa viljavarastoissa, ei vaate-, öljy- eikä muutkaan jokapäiväiseen elämään tarvittavien tarveainesten varastot määrää maan todellista rikkautta. Se esiintyy pikemmin sen teollisuusjärjestelmässä: tehtaissa, kaivoksissa ja myllyissä, jotka ovat varustetut uusiaikaisilla koneilla ja ovat järjestetyt tieteelliselle pohjalle; rautatie-, höyrylaiva-, sähkösanoma- ja telefoonijärjestelmässä; höyryn ja sähkön käytännössä

sekä kaikkien nykyaikaisten suurenmoisten tuotanto-, kuljetus-, jako- ja vaihtotapojen järjestelmässä.

Kasatut tavaramäärät ovat pienempänä tekijänä kansallisrikkauksien sarjassa. Jos niinkin rikkaassa maassa kuin Yhdysvallat, kaikki käyttökelpoiset tavarat hävitettäisiin yhdellä pyyhkäyksellä, niin ehkä ei ottaisi enempää kuin yhden vuoden kun tuho olisi täydelleen korvattu.

Nykyaikaisen kansallisrikkauten voima ei perustu fyysikaaliselle pohjalle. Se keskittyy ihmisen luonnonvoimien hallitsemiskykyyn ja tuotannon sekä vaihdon tieteellisen järjestelmän kehittymiseen. Nykyisten sukupolvien suuri taito muodostaa inhimillisen sivistyksen perusaineen, eikä tätä taitoa voida tehdä mitättömäksi millään äkinäisellä fyysikaalisella katastroofilla, vaikkapa se puhkeaisi samalla suuremmoisuudella ja hävityksellä kuin nykyinen sota.

Nykyinen sivistys on hävittämätön, koska se rakentuu yleismaailmalliselle, suorastaan koko maailmaa käsittävälle teollisuusjärjestelmälle. Vanhan Kreikan ja Rooman sivistys ja vieläpä vanhemmat aasialaiset sivistykset tuhoutuivat sentakia, että ne cristäytyivät muusta maailmasta. Ne olivat pelkkiä lähteikköjä yleisessä barbarisessa elämässä, ja lopullisesti sortuivat alhaisimpien ympäristöheimojen fyysillisen voiman alle. Mutta Englannin, Ranskan, Saksan, Itävallan ja vieläpä Venäjänkin sivistykset ovat keskenänsä verrannollisia. Ne eroavaisuudet, mitä tapaamme, ovat ainoastaan vivahduksissa ja määrässä, mutta perusta on sama. Ne kaikki perustuvat nykyaikaiseen kapitalistiseen talouteen. Sota voi muuttaa Europan karttaa, se voi siirtää maantie-

teellisiä rajoja ja synnyttää uusia kansallisia ja poliittisia rajoja, mutta se ei muuta kansan olemassaolon yleistä perustetta, eikä nykyisen sivistyksen luonnetta. Se ei tule edes aikaansaamaan mitään tuntuvampaa murrosta minkään maan, voittajan tai hävinneen, taloudellisen elämän perustaan.

Niin suunnatonta kun sodan päivittäinen taloudellinen tuhlaus onkaan rahassa-arvioituna, niin soitaansekantuneiden valtojen tulevaisuutta ei kuitenkaan uhkaa täy-

kiintyneinä. Vahingoittuneet ja autiot tehtaات, myllyt ja työpajat korjataan jälleen. Teollisuuspyörät alkavat pyöriä. Tehdasteollisuus ja kauppa elpyy ja niiden mukana elpyy kapitalistisen järjestelmän kaikki olosuhteet, ilmiöt ja tulokset, koko sen olemus: ahdas kapitalistinen voitontavoittelu, työläisten riistäminen, kärjistyneet yhteiskunnalliset probleemit, jotka eroamattomasti yhdistyvät yksityiseen kilpailevaan teollisuusjärjestelmään ja, ennenkaikkea, työ-

Saksalainen juoksuhauta.

dellinen taloudellinen perikato. Todelliset sotaliikkeet rajoittuvat itseasiassa verrattain pieneen alueeseen Europan mannermaasta. Venäjän suuret sisäosat, suurin osa Ranskaa, koko Englanti, Saksa ja Itävalta ovat melkein koskemattomia sodan suoranaishelta raivolta ja hävitykseltä. Sodassa olevien maiden näissä osissa jatketaan maanviljelystä ja pääteollisuuksia sodankin aikana, jos kohta hieman pienemmässä mittakaavassa. Kun rauha palautuu, niin eivät kansat ole aivan putipuhtaina, eikä näl-

läisten taloudelliset ja poliittiset taistelut.

Sota on väimentanut Europassa teollisia luokkavastakohtia vain sikäli kun se on pysäyttänyt teollisuuselämän. Se on yhdistänyt vastakkaiset luokat ainoastaan yhteisen kansallisen puolustuksen tarkoituksessa. Tämä yhdistyminen ei kestä tarkoitustaan kauemmin. Kun aseellinen vihamielisyys kansakuntien välillä lakkaa, niin silloin uudistuvat jokaisen kansakunnan keskuudessa perusteellisemmat luokkaeroavaisuudet.

Ja samoin kuin sota ei tule murskaamaan Europan nykyisen teollisuusjärjestelmän fysikaalista koneistoa, samoin ei se pysty museramaan työläisten fysikaalisia aseita, heidän taistellessaan tämän järjestelmän tuhoisia seurauksia vastaan. Sota tulee epäilemättä heikontamaan Europan työväenjärjestöjä, osuustoiminnallista liikettä ja sosialistipuolueita, mutta yleinen rakenne tulee säilymään ja kuten teollisuuskoneistojärjestelmäkin, niin tämäkin tullaan uudelleen rakentamaan ja uudelleen elvyttämään aseman vaatimuksien mukaisesti.

Voidaan varmasti sanoa, että työläisten järjestöt tulevat sodan jälkeen tehoikkaammiksi ja heidän taistelunsa voimakkaammaksi kuin koskaan ennen.

Sillä vaikka sodassaolevien valtojen teollisuudet tulevat ehdottomasti elpymään sodan vammoista, niin tämä elpymisen prosessi tulee kuitenkin olemaan kiduttavaa. Sodan päättymisen ja normaalsiin taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin olosuhteisiin pääsemisen välillä on epämääräisen pitkä "järjestämisen" aika, taistelujen ja väkivallan aikakausi, joka suoranaisesti koskee kapitaalim asemaa sekä työväestön olosuhteita.

Europan kapitalisteille tulee tämä teollisuuden elpymisjakso olemaan kuin heräämisjakso pitkästä ja tuntuvalta teollisuuslamaan-ruuskaudesta. Se tarkoittaa tehtaiden ja teollisuuden uudestaan järjestämistä, voimien ja suhteiden uudestaan punnitsemista. Tämän prosessin ensimmäisenä tuloksena on lukemattomien taloudellisten tekijöiden yhteensulautuminen. Pikku-tehtailijat tai kauppiaat, jotka epävarmasti ovat rimpulleet kapitalistikilpailijansa ylemmyyttä vastaan, huomaavat useassa tapauk-

sessä sodan takia joutuneensa kokonaan puillepaljaille ja olevansa kokonaan kykenemättömiä jatkaamaan epätasaista taisteluaan. Suurtuottaja nielee hänet ja hän vajoo palkatun työnantajan tai palkkatyöläisen asteelle. Päiväjärjestykseen astuu teollisuuden lujittuminen ja pääoman keskittyminen. Europa tulee kilpailemaan Yhdysvaltojen kanssa teollisuus- ja kauppaturstien kehittämisessä ja laajentamisessa.

Ja työväki?

Europan työväestö kohtaa historian suurimman kriisin sotaa seuraavan teollisuuden uudestijärjestämisen ajanjaksossa. Saksassa, Ranskassa, Itävallassa ja Venäjällä suurin osa kykenevistä miehistä on otettu työpaikoista, tehtaista ja muista työpaikoista ja heidät on lähetetty taistelutantereille. Heidän työnsä ei odota heitä. Uusia töitä syntyy hitaasti. Ensimmäisenä ajanjaksona sodan jälkeen, tulevat Europan jokainen valtakunta olemaan suoranaisia työttömien maita. Tosin tilanne asteittain parantuu, mutta apu on hidasta ja epätydyttävää. Kestää huomattavan kauan ennenkuin Europan teollisuudessa päästään jälleen normaalsiin oloihin. Laajaa työttömyyttä saattaa jatkua pitkälti normaalsiin oloihinkin pääsyn jälkeen. Teollisuuden uudestaanjärjestämisen yleinen prosessi synnyttää mahdollisesti uusia täydellisimpiä koneita ja muita työtäsäästäviä laitteita ja syrjäyttää useita tuhansia työläisiä, ja senlisäksi taistelukentiltä kotiinpalaavat työläiset tapaavat työpaikoissaan uusia kilpailijoita. Yhtenä seurauksena siitä, että Europan päävaltioista miehet on imetty taistelukentille, on se, että naisia on yhä suuremmassa määrässä pakoitettu teollisuuden palvelukseen. Välttämättömyyden pa-

koittamana on Ranskassa ja Saksassa naisia työnnetty lukuisille teollisuusaloille, joita tähän saakka on pidetty yksinomaan miesten etuoikeutena ja samoin niillä teollisuusaloilla, joilla heitä oli ennen sotaa, on heidän lukumääränsä suuresti noussut. Jos sotaa kestää vielä kauan, niin sen päättyessä ovat naiset hyvin harjaantuneet ja kykenevät täyttämään uudet alansa. He tarvitsevat työnsä ja palkkansa sitä suuremmassa määrässä, kun sota on riistänyt useankin puolison tai kun ovat pakoitettuja auttamaan sodan takia työttömiksi joutuneita miessukulaisiaan. He työskentelevät halvemmalla kuin miehet ja heidän työnantajansa mielihalulla pitävät heidät työssä ennenkuin heidän miehiänsä tai veljiänsä.

Useat sotamies-työläiset, kymmenin, ehkä sadoin tuhansin, palaavat taistelukentiltä rampoina ja raajarikkoina, pysyväisesti työhön kykenemättöminä. Kaikki työläisperheet kuluttanevat täydellisesti pienet säästönsä, etenkin jos sotaa vielä kauemmin jatkuu.

Näin Europan työläiset joutuvat suunnattoman kurjuuden ja puutteen tilaan ainakin huomattavan pitkäksi ajaksi sodan jälkeen. He ovat heti rauhan palattua pakoitettuja ryhtymään vanhaan taisteluunsa taloudellisten olosuhteiden parantamiseksi ja yhteiskunnallisten oikeuksiensa saavuttamiseksi. Sotahulluuden yleistä huumaus tilaa seuraa väistämätön todellisuuden ja ärsytyksen tunne. Ja nämä taistelut kehittyvät paljo laajemmassa mittakaavassa sekä jyrkemmässä ja radikaalisemmassa äänilajissa, koska työläiset palaavat taistelukentiltä voimakkaimmilla vaatimuksilla työnantajaluokkaan ja hallitukseen nähden ja heidän näkökantansa on laajen-

tunut vaatimaan pikaisia yhteiskunnallisia oikeuksiaan.

Sota on synnyttänyt useita radikaalisia ja äkkinäisiä yhteiskunnallisia muutoksia. Kansallisen vaaran uhatessa on kansantalouden yksilöllinen järjestelmä, joka perustuu yleisten hyödykkeiden yksityisoikeuteen, saanut täydellisen kolauksen ja on mukautunut ylevämpään sosialistiseen käsitteeseen kollektiivisesta kontrollista ja käytöstä. Ranskan hallitus on määrännyt vuokrien maksun lopettavaksi epämääräiseen aikaan. Ainakin tilapäisesti on se siten ottanut maan maataomistavan luokan kontrollin alaisuudesta ja antanut sen takaisin kansalle. Saksan hallitus on tilannut maan koko ruokavarastot ja on ryhtynyt sitä jakamaan asukkaille heidän tarpeidensa mukaisesti. Lukemattomat kaupungit ja kauppalat ovat järjestäneet laajan kunnallisen avustajajärjestelmän. Vaikka nämä radikaaliset uudistukset ovatkin aiottu tilapäisiksi sotatoimiksi, niin ne olosuhteet, jotka ovat johtaneet niiden luomiseen, jäävät sodan jälkeen. Tämän takia niiden poistamisyritykset tulevat kohtaamaan ankaraa ja yleistä vastustusta. Näiden hätätoimenpiteiden käytännöllinen toiminta ennenkaikkea myös osoittaa sosialistisen ohjelman radikaalisimpienkin vaatimusten pikaisen käytännöllisyyden.

Taloudellisen välttämättömyyden, yleisen mielialan ja käytännöllisen kokeilun yhdistyneet voimat tulevat siten eittämättömästi vaikuttamaan vahvistavasti sosialistiliikkeeseen ja jokaisen maan sosialistipuolueisiin. Ja kun sosialismi lujittuu kansallisesti, niin se jälleen nudistaa kansainväliset siteensä.

Sosialistiseksi Internationaleksi määritelty käsite voidaan koota

ajatuksien sekamelskasta seuraaviin määritelmiin:

1. Kaikkien maiden sosialistipuolueiden tarkotusten ja menettelytapojen yhtenäisyys ja yhdenmukaisuus.

2. Kaikkien kansojen sosialistien ja järjestyneiden työläisten käytännöllinen yhteistoiminta jokapäiväisissä valtiollisissa ja taloudellisissa taisteluissa.

3. Heidän yhteinen uskonsa kansallisrajojen mahdollisesti tapahtuvaan häviämiseen, heidän yhteinen ihanteensa kansojen vapaasta liitosta.

ilman, niin sodan jälkeenkin kuin ennen sitä — nimittäin rikkauksien tuotannon yhteiskunnallisten laitteiden yksityisomistusoikeuden poistamista ja teollisuuden uudestaanjärjestämisestä kollektiivisen omistusoikeuden ja kansanvaltaisen hallinnon perusteella. Sosialistisen politiikan ja taistelukeinojen täytyy myös pysyä kansainvälisenä, sillä niiden tulee aina juurtua työväenluokkien taloudellisista ja poliittisista taisteluista.

Europaa järjestyneiden työläisten käytännöllinen kansainvälinen yhteistoiminta on aina ilmennyt lu-

Kuolleiden "juoksuhaut".

Sodassa kuolee niin hirvittävästi miehiä, että kun ei ehditä erikseen haudata, kaivetaan pitkiä hautoja, johon kuolleet yhteisesti haudataan.

4. Sosialistisen liikkeen vankka kansainvälinen järjestö, jota edustaa Kansainvälinen sosialistitoimisto, jonka päämaja on Brüsselissä (nyt muutettu väliaikaisesti Haagiin) ja joka kokoontuu määrättyjen väliaikojen perästä kansainvälisiin sosialistikonventsiooneihin.

Mitkään näistä muodoista eivät voine sodan seurauksena ainakaan huomattavasti heiketä. Sosialistisen ohjelman täytyy luonteeltaan pysyä kansainvälisenä, koska se edelleenkin tulee jatkamaan samoja yleisiä vaatimuksia kautta maa-

jempana heidän taloudellisissa taisteluissaan kuin heidän politiikassaan. Tämä voidaan helposti selittää. Poliittinen toiminta luonnostaan rajoittuu itsenäisen poliittisen tekijän, maan, rajojen sisäpuolelle. Kansainvälisen politiikan rajoitettu piiri, diplomatia ja sodat, ovat säännöllisesti kokonaisuudessaan kansan kontrollivallan ulkopuolella. Asema on kokonaan toisenlainen nykyisen talouden alla. Nykyajan pääteollisuudet ovat luonteeltaan kansainvälisiä, eikä ainoastaan yleisluonteiltaan, mutta todellisessa järjestelmässään

ja käytännöllisessä toiminnassaan. Nykyaikaisten maiden suuret pankki- ja teollisuusedut ovat omistuksiinsa nähden keskenään kiinteässä yhteydessä. Nykyaikaiset markkinat ovat maailmanmarkkinoita. Kapitalismi on aika- ja sitten murtanut kansalliset esteet ja raharuhtinaat ovat keskitäneet rakkaat isänmaansa suureksi kansainväliseksi keinottelualueeksi. Kansainvälinen kapitaali on puolestaan synnyttänyt kansainvälisen työmarkkinan. Nykyaikaisessa tuotannossa joutuvat kaikki maiden työläiset kilpailemaan toinentalonsa kanssa aivan samoin kuin eri työalojen oman maansa rajojen sisällä, ja eri maiden työläisten välinen kilpailu kiihtyy alituisesti virtaavan siirtolaisuuden kautta. Edistyneessä teollisuudessa työskentelevät järjestyneet työläiset alkavat huomata vaikeaksi kunnollisten työsuhteiden säilyttämisen, jos järjestymisen tapahtuu kansallisessa mittakaavassa. Taloudellinen kaukonäköisyys kiihottaa häntä järjestymään kansainvälisesti kuin myöskin kansallisesti. Tämän takia ei ole mikään sattuma, että viimeisenä kahtenakymmenenä vuotena on syntynyt lukuisa määrä kansainvälisiä työväenjärjestöjä.

Sota ei pysäytä kapitaalin eikä työn kasvavaa kansainvälisyyttä. Pikemmin se kiihottaa ja jouduttaa molempia. Sotien todellisuutta perusteena on kansainvälisen kapitalismin ryntäys kansallisia rajoja ja esteitä vastaan. Jokainen nyt sodassa oleva maa taistelee kansainvälisestä markkinapaikasta, vaikkakin suurin osa taistelijoista ihanteellisesti luulee taistelevansa mikä minkin aatteen puolesta. Olkootpa sodan yleiset taloudelliset seuraukset mitkä tahansa, se kuitenkin päättyy luomalla teollisuus-

kapitaalille suuremman kansainvälisen vapauden.

Kapitaalin kansainvälisyys uudelleen yhdistää työn kansainvälisyyden, ja mikäli ensinmainittu voimistuu, sikäli viimeinmainittu kehittyy yhä ehemmäksi ja täydellisemmäksi.

Taloudellisten etujen kansainvälinen kasvu johdattaa kansojen liittoon ja ihmisten veljeyteen paljoo pikemmin ja vaikuttavammin kuin miljoona kaunopuheista, mutta abstraktista puhetta samasta aiheesta. Suuret nykyiset valtakunnat eivät syntyneet useista pienistä mitättömistä ruhtinaskunnista äkkiä heränneestä kansallisesta patriotismista, vaan kasvavien teollisuuskeskittymisestä ja niiden tarpeista saada laajempaa tilaa ja suurempia markkinoita. Euroopan kansalliset alueet ja hallitukset ovat vuorostaan tulemassa liian ahtaiksi uudelle teollisuuden kehityksen kansainväliselle asteelle ja yhtä varmasti kuin lukuisat Euroopan keskuksat, herttuakunnat ja kuningaskunnat viime vuosisadan puolivälissä muuttuivat nykyisiksi yhdistyneiksi valtakunniksi, samoin myös näiden on muututtava sangen pian jonkinlaiseksi Euroopan valtojen liitoksi. Sosialismin kansainvälinen ihanne saa täten yhä vankempaa, kouraantuntuvaa perustaa ja senvuoksi yhä tiiviimmän ilmenemismuodon.

Sosialistisen Internationalen henki on pakoitettu nousemaan sodan tuhasta vahvistuneena ja puhdistuneena. Jääkö muoto jällelle?

Tämä ei ole varsin varmaa, eikä tärkeätä. Epäilemättä se luonnon tilanne, johon Euroopan sosialistit ovat joutuneet tässä murhaavassa sodassa, herättää jonkinverran persoonallista ärästyttä ja katkeruutta heidän keskuudessaan. Siinä määrin kuin sosialistit ovat

olleet sodassa osallisena, ovat he osoittaneet ihmeteltävää yleisen ymmärtämisen ja kärsivällisyyden henkeä. On mahdotonta ennustaa, mitä tulee tapahtumaan, jos sotaa vielä kestää pitemmältä. Katkeruuden tunne voi kohota huipuunsa, ja toiselta puolen taasen sodan uusi käänne voi vieroittaa sosialistit hallituksistaan ja saattaa heidät kaikki yhtymään yleiseen vastustukseen sodan jatkamisesta vastaan. Samoin on varsin mahdollista, että sotivat sosialistit järjestävät kiinteän rintaman heti kun rauhanneuvottelut alkavat. Tässä tapauksessa nykyinen Kansainvälinen Sosialistitoimisto voi

olla välittäjänä uudistuneessa kansainvälisessä socialistisessa yhtymässä ja socialistisen Internationalen oleellinen muoto voidaan täydelleen uudistaa. Kaikki tämä on kuitenkin vielä arvailua, jonka todellisuus pian selvittää. Mutta minusta näyttää epäamättömältä, että kaikkien maiden sosialistiliike elää sodan yli ja saavuttaa kansainvälisen luonteensa uudelleen, ja että ennenpitkää yhteisen taistelun kiihko yhdistää ne jälleen eroamattomasti. **Sosialistinen Internationale voi muuttaa muotoaan, mutta kansainvälinen sosialismi on kuolematon.**

Jokapäiväinen leipämme

Pois tavanvelttaus, unteluus,
pois tarmottomuus!
Joka mieheltä pois,
joka naiselta pois —
ja sijalle toiminnan pontevuus,
rohkeus, peräänantamattomuus,
uljuutta
kaikissa vaiheissa! —
Se lahjomaton
ajan vaatimus on.

Ja nimessä asian yhteisen
pois persoonapyytehet,
ja pois jo laskuista toverien
suuruudet, pienuudet.
Joka toveri riveissä uskollinen
on saman arvoinen;
kunnossa
on itsessänsä jo kunnia.

Yhteys, luja yhteys,
toveruus horjumaton
tosiveljeyttä on!
Jos puuttuvi se,
niin hajoamme.

Aku Päiviö.

